

23/27
B/6

provinciale waterstaat van groningen

EENDRACHTSKADE z.z. 2 — 9726 CW GRONINGEN — TELEFOON 050-164911
 POSTADRES: POSTBUS 620 — 9700 AP GRONINGEN

NR. 3108/Be

BIJLAGEN:

terug:

nieuw:

Aan
 Gedeputeerde Staten van
 de provincie Groningen.

BERICHT OP: kb. G.S. d.d. 24-3-1981,
 nr. 7838; 20-3-1981, nr.
 5901; 17-3-1981, nr. 6432,
 alle 2e afd.

Groningen, 17 juni 1981.

● **WERWEP:** Restauratie windwatermolen
 "Westerhornerpolder",
 "Koningslaagte" en
 Westersche molen.
 Verzoeken om toepassing
 Wet B.W.O.

Naar aanleiding van de bij nevenvermelde kantbeschikkingen hierbij teruggaande brieven van

- het waterschap Westerkwartier d.d. 20 maart 1981, nr. 330,
 - Molenstichting Hunsingo en Omstreken d.d. 4 maart 1981, nr. 304 KJB/RB,
 - het waterschap Oldambt d.d. 10 maart 1981, nr. 5160,
- bericht ik u als volgt.

De bij genoemde brieven ontvangen gegevens zijn onvoldoende om een beslissing op een aanvraag voor toepassing van de Wet Bescherming Waterstaatswerken in Oorlogstijd te bevorderen.

Zoals u onder andere werd medegedeeld in brief d.d. 15 juli 1976, nr. AXW 4471 van de hoofdingenieur-directeur van de rijkswaterstaat in de directie Groningen, moeten voor toepassing van de Wet B.W.O. op een windwatermolen minimaal de volgende gegevens (in 2-voud) worden overgelegd aan de h.i.d. voornoemd.

1. Een duidelijke (copie van een) topografische kaart waarop staan aangegeven de situatie van de molen en de huidige bemalingsinrichting, waarbij met kleur of duidelijke arcering is aangegeven welk gebied in geval van uitvallen van de huidige bemaling door de molen kan worden bemalen en eveneens is aangegeven wat het bemalingsgebied van de huidige bemaling is.

Op deze kaart dienen voorts andere relevante gegevens als boezemleiding, polderbedijkingen, stuwen e.d. te zijn aangegeven.

2. Een beschouwing, waarin vermeld wordt wat de capaciteit van de huidige bemaling is, welke de capaciteit van de windwatermolen is (in relatie met de

opvoerhoogte) en waarin met hydrologische gegevens (neerslag, afstroming, eventueel kwel, polder- en boezempeilen) wordt aangetoond dat de molen in staat is om het voorgestelde gebied te bewaken. Als het door de molen te bemalen gebied niet overeenstemt met het door de huidige bemalingsinstallatie te bemalen gebied dan moet worden aangetoond dat met eenvoudige ingrepen een waterscheiding of aansluiting kan worden bewerkstelligd.

3. Een omschrijving van de huidige toestand van de molen en een opgave van de reparaties, verbouwingen en aanpassingen die direct of in de nabije toekomst nodig zijn om de molen als reserve bemalingsinstallatie te doen functioneren. (Tot de noodzakelijke werkzaamheden worden eveneens eventueel vereiste aanpassingen in toeleidingskanalen en de boezemleiding gerekend).

4. Een recente begroting van kosten (niet ouder dan een half jaar) voor de uitvoering van de werkzaamheden.

5. Een foto van de molen in huidige toestand.

Daarnaast moet een extra exemplaar van de hiervoor onder 1 tot en met 5 genoemde stukken worden toegevoegd, bestemd voor het provinciale archief.

Zodra alle benodigde gegevens zijn ontvangen, kunnen de verzoeken tot toepassing van de Wet B.W.O. in behandeling worden genomen.

Ik geef u in overweging de rekestranten: het waterschap Westerkwartier, Postbus 12, 9800 AA Zuidhorn; de Molenstichting Hunsingo en Omstreken, Bedumerweg 2, 9959 PS Onderdendam en het waterschap Oldambt, Hogeweg 2, 9679 AK Scheemda in de aangegeven zin te berichten en hen te verzoeken de onder 1 tot en met 5 genoemde stukken in 3-voud aan u te doen toekomen, c.q. de reeds toegezonden stukken aan te vullen tot het vereiste aantal van drie.

De directeur-hoofdingenieur
van de provinciale waterstaat:

PROVINCIAAL BESTUUR VAN GRONINGEN

Telefoon 050-164911
Martinikerkhof 12
9712 JG

Telex adres 53240 gncv nl
Postbus 610
9700 AP

M 44 39

Aan gecommitteerden uit het
hoofdbestuur van het waterschap
Westerkwartier
Postbus 12
9800 AA ZUIDHORN

m. 10099
H. H. D. J.
B. C. A. J. G.

Nr. 7.838/34/1.0, 2e afdeling.

Bijlage(n):

Antwoord op brief van 20 maart 1981,
nr. 330.

Groningen, 3 SEP. 1981

Onderwerp: toepassing wet B.W.O. ten aanzien
van de windwatermolen in de Wes-
terhornerpolder.

Naar aanleiding van uw terzijde aangehaalde brief delen wij u mede, dat de door u bij deze aanvraag om toepassing van de wet bescherming waterstaatswerken in oorlogstijd ten aanzien van de Westerhornermolen overgelegde gegevens, ingevolge door de hoofdingenieur-directeur van de rijkswaterstaat in de directie Groningen gehanteerde maatstaven, onvoldoende zijn om uw aanvraag in behandeling te nemen.

Bij een aanvraag om toepassing van de voornoemde wet op een windwatermolen dienen (in drievoud) minimaal de volgende gegevens te worden overgelegd.

1. Een duidelijke (copie van een) topografische kaart, waarop staan aangegeven de situatie van de molen en de huidige bemalingsinrichting, waarbij met kleur of duidelijke arcering is aangegeven welk gebied in geval van uitvallen van de huidige bemaling door de molen kan worden bemalen en eveneens is aangegeven wat het bemalingsgebied van de huidige bemaling is. Op deze kaart dienen voorts andere relevante gegevens als boezemleiding, polderbedijkingen, stuwen e.d. te zijn aangegeven.
2. Een beschouwing, waarin vermeld wordt wat de capaciteit van de huidige bemaling is, welke de capaciteit van de windwatermolen is (in relatie tot de opvoerhoogte) en waarin met hydrologische gegevens (neerslag, afstroming, eventueel kwel-, polder- en boezempeilen) wordt aangetoond, dat de molen in staat is om het voorgestelde gebied te bewaken. Als het door de molen te bemalen gebied niet overeenstemt met het door de huidige bemalingsinstallatie te bemalen gebied, dan moet worden aangetoond, dat met eenvoudige ingrepen een waterscheiding of aansluiting kan worden bewerkstelligd.

- 3. Een omschrijving -

3. Een omschrijving van de huidige toestand van de molen en een opgave van de reparaties, verbouwingen en aanpassingen, die direct of in de nabije toekomst nodig zijn om de molen als reserve bemalingsinstallatie te doen functioneren. (Tot de noodzakelijke werkzaamheden worden eveneens eventueel vereiste aanpassingen in toeleidingskanalen en de boezemleiding gerekend).
4. Een recente begroting van kosten (niet ouder dan een half jaar) voor de uitvoering van de werkzaamheden.
5. Een foto van de molen in de huidige toestand.

In verband hiermede verzoeken wij u ons met betrekking tot de restauratie van de onderhavige molen een nieuwe c.q. aangevulde aanvraag in bovenbedoelde zin te doen toekomen.

Tevens verzoeken wij u reeds thans ons daarbij mede te delen of uw waterschap, indien het Rijk 75% van de geraamde kosten voor zijn rekening neemt, bereid is de resterende kosten (= 25%) voor eigen rekening te nemen, aangezien de provincie Groningen voor nieuwe restauraties van onder de meergenoemde wet vallende en/of eventueel nog te brengen windwatermolens dit jaar geen financiële middelen meer beschikbaar heeft.

Gedeputeerde staten der
provincie Groningen:

get. H. J. L. Vonhoff

, voorzitter.

get. P. S. Bakker, loco

, griffier.

PROVINCIAAL BESTUUR VAN GRONINGEN

Telefoon 050-164911
Martinikerkhof 12
9712 JG

Telex adres 53240 gncv nl
Postbus 610
9700 AP

Nr. 29.253/13/2.Wa, 2e afdeling.

Bijlage(n): 8

Aan de hoofdingenieur-directeur
van de rijkswaterstaat in de
directie Groningen
Kempkensberg 2
Postbus 30041
9700 RM GRONINGEN

4005
H. L. Dijk
B. A. ...

Antwoord op

Groningen, 16 APR. 1982

Onderwerp: toepassing wet B.W.O. ten aanzien
van de windwatermolen de "Wester-
hornerpolder" in de gemeente
Grijpskerk van het waterschap
Westerkwartier.

Gecommitteerden uit het hoofdbestuur van het waterschap Westerkwartier hebben ons bij brieven van 20 maart 1981, nr. 330, en 6 november 1981, nr. 1188, verzocht te bevorderen, dat de windwatermolen de "Westerhornerpolder" in de gemeente Grijpskerk onder de werking van de wet bescherming waterstaatswerken in oorlogstijd wordt gebracht, waardoor deze molen als een reserve-bemalingswerktuig kan gaan fungeren.

In dit verband merken wij het volgende op.

De "Westerhornerpolder", gelegen in de gemeente Grijpskerk, werd tot het eind van de veertiger jaren bemalen door een windmolen. Daarna is de bemaling door wind vervangen door een mechanische bemaling. Deze mechanische bemaling, bestaande uit een oude dieselmotor en kettingaandrijving door middel van een frictiekoppeling is op dit moment geheel verouderd en aan directe vervanging toe, gezien de onbetrouwbaarheid ten opzichte van het bedrijfszeker functioneren.

Aangezien ook het bouwkundig deel van de onderhavige molen diverse gebreken vertoont, heeft het waterschap in eerste instantie, gelet op de te verwachten hoge kosten van bouwkundig herstel van de molen, overwogen een nieuw elektrisch gemaal te plaatsen.

Op verzoek van de provinciale groninger molencommissie is echter nagegaan of van een nieuw gemaal kon worden afgezien en de bestaande vijzel van de molen voor bemaling kon blijven dienstdoen. Uit een ter zake door de firma TH. Bremer & Zn. ingesteld technisch onderzoek is gebleken, dat de molen de polder zowel mechanisch (elektromotor) als met windkracht kan bemalen.

- Wij doen -

Wij doen u hierbij thans in tweevoud toekomen een kaart, waarop onder meer het gebied, waarvoor de windwatermolen de "Westerhornerpolder" als noodbemaling kan fungeren, en de situering van de molen staan aangegeven. De molen bemaalt thans een gebied groot 298 ha. Het winterpeil is vastgesteld op - 1.34 m N.A.P. Bij de huidige aandrijving van de vijzel door middel van de dieselmotor bedraagt de capaciteit ongeveer 25 m³ per minuut. De capaciteit is voldoende voor het bemalen gebied uitgaande van de landinrichtingsnorm voor landelijke afvoeren van 1.33 l/sec/ha of 8 m³/100ha/min. Deze afvoeren kunnen eenmaal per jaar worden overschreden, maar liggen normaal lager. De factor kwel kan praktisch buiten beschouwing worden gelaten, gezien het geringe peilverschil tussen het polderpeil van - 1.34 m N.A.P. en het boezempeil van - 0.93 m N.A.P. Ook de bodemstructuur klei op veen werkt remmend op eventuele kwel.

Bij aandrijving door wind of electromotor kan de vijzel een capaciteit leveren van 30 à 35 m³/min bij een laagste maalpeil van - 1.79 N.A.P.

Deze overcapaciteit kan worden benut om in bepaalde omstandigheden een groter gebied te bemalen. Hiervoor komen in aanmerking: a. het waterschap Westerhornerpolder groot 182 ha met een winterpeil van - 1.56 m N.A.P. en b. een gedeelte van het waterschap De Oude Leij groot 193 ha, voor een oppervlakte van 80 ha met een winterpeil van - 1.53 m N.A.P.

Het totale te bemalen gebied is dan groot 298 ha + 182 + 80 ha = 560 ha. Bij de optimale afvoer zou volgens de afvoernorm een bemalingscapaciteit nodig zijn van ongeveer 45 m³/min. Het tekort aan capaciteit van het gemaal Westerhornerpolder kan gedurende een etmaal worden opgevangen door tijdelijke berging in de watergangen met een overschrijding van ± 40 cm van het polderpeil. Deze overschrijding zal echter sporadisch optreden. Normaal kan met een capaciteit van ± 35 m³/min het gebied van 560 ha worden bewaakt.

Verder doen wij u hierbij eveneens in tweevoud toekomen een tweetal begrotingen van de firma Th. Bremer & Zn. te Paterswolde van 20 mei 1980 en 1 februari 1981; volgens de (eerste) begroting wordt het herstel van de molen op f 132.570,-- begroot. Gezien de prijsstijgingen worden de kosten nu geraamd op f 150.215,--. De (tweede) begroting welke f 69.785,-- bedraagt betreft de electro-mechanische aandrijving, exclusief de aansluiting van de elektrische installatie en het verwijderen van de bestaande dieselmotorinstallatie.

De totale geraamde kosten (restauratie van de molen + de bemaling) bedragen derhalve f 150.215,-- + f 69.785,-- = f 220.000,--. Hiermede kunnen wij ons verenigen.

Tenslotte doen wij u hierbij nog vier foto's van de onderhavige molen toekomen, waaruit de slechte staat van onderhoud, waarin de molen thans verkeert, blijkt.

Gaarne zullen wij van u vernemen of u ermee kunt instemmen, dat ter zake de bepalingen van de wet bescherming waterstaatswerken in oorlogstijd worden toegepast.

Gedeputeerde staten der
provincie Groningen:

get. H. J. L. Vonhoff , voorzitter.

. griffier.

get. B. C. H. Verdoes

PROVINCIAAL BESTUUR VAN GRONINGEN

Telefoon 050-164911
Martinikerkhof 12
9712 JG

43
Telex adres 53240 gncv nl
Postbus 610
9700 AP

Aan gecommitteerden uit het hoofdbestuur
van het waterschap Westerkwartier
Postbus 12
9800 AA ZUIDHORN

Nr. 29.253/13/2.Wb, 2e afdeling.

Bijlage(n):

Antwoord op brief van 6 november 1981,
nr. 1188.

Groningen, 16 APR. 1982

Onderwerp: toepassing wet B.W.O. ten aanzien
van de windwatermolen de "Wester-
hornerpolder".

In antwoord op uw terzijde aangehaalde brief delen wij u mede, dat wij de hoofdingenieur-directeur van de rijkswaterstaat in de directie Groningen, onder toezending van de door u overgelegde gegevens en bescheiden, hebben verzocht ermee in te stemmen, dat de windwatermolen de "Westerhornerpolder" in de gemeente Grijskerk onder de werking van de wet berscherming waterstaatswerken in oorlogstijd wordt gebracht.

In afwachting van en onder het voorbehoud van een gunstige beslissing van het rijk om de onderhavige molen als B.W.O.-molen te erkennen delen wij u hierbij verder mede, dat de provincie alsnog bereid is voor 20 % bij te dragen in de voor rijkssubsidie ingevolge genoemde wet in aanmerking komende kosten.

Gaarne vernemen wij van u of u met het bovenstaande kunt instemmen. Zo dat het geval is, zullen wij te zijner tijd de opdracht als bedoeld in meergenoemde wet verstrekken.

Gedeputeerde staten der
provincie Groningen:

get. H. J. L. Vonhoff , voorzitter.

get. B. C. H. Verdoes , griffier.

PROVINCIAAL BESTUUR VAN GRONINGEN

Telefoon 050-164911
Martinikerkhof 12
9712 JG

Telex adres 53240 gncv nl
Postbus 610
9700 AP

44 44
12.928

Aan de hoofdingenieur-directeur
van de rijkswaterstaat in de
directie Groningen
Kempkensberg 2
Postbus 30041
9700 RM GRONINGEN

Nr. 13.052/47/9a, 2e afd.

Bijlage(n): 3

Antwoord op brief van 25 mei 1982,
kenmerk AX 3568.

Groningen,

Onderwerp: toepassing wet B.W.O. t.a.v.
de windwatermolen de "Wes-
terhornerpolder" in de ge-
meente Grijpskerk van het
waterschap Westerkwartier.

Onder verwijzing naar uw terzijde aangehaalde brief, welke wij onder meer om advies hebben gezonden aan gecommitteerden uit het hoofdbestuur van het waterschap Westerkwartier, delen wij u het volgende mede.

Vanwege de onbetrouwbaarheid van de oude bemalingsinrichting van de Westerkhornerpolder moest op korte termijn een voorziening worden getroffen. De bouw van een permanent gemaal uitsluitend ten behoeve van die polder paste echter niet in het raamplan waterbeheersing van het waterschap Westerkwartier. Daarom lag het aanvankelijk in de bedoeling een bemaling met een tijdelijk karakter en derhalve van eenvoudige constructie te bouwen nabij de windwatermolen. Een daarvoor benodigde schroefpomp met aandrijving was reeds in het bezit van het waterschap.

De bouwkosten van een dergelijk gemaal zijn door het waterschap als volgt begroot:

Kostenraming:

Algemeen: Aanvoer materialen	f	500,--
Grondwerk: 40 m3 grond ontgraven pompkelder, ontvangbed	"	400,--
5 m3 zand in het werk	"	150,--
Pompkelder: 40 m gecreosoteerde damwand	"	6.000,--
50 m gordingen + ankers	"	1.000,--
0.5 m3 gewap. beton vloer	"	250,--
10 m3 beton voor ontvangbed i.h.w.	"	750,--
Pompinstallatie: reeds aangekochte pomp	"	8.000,--
plaatsen pomp	"	2.000,--
Stroomvoorziening: aansluiting E.G.D.	"	35.800,--
aansluitkosten installateur, meterkast enz.	"	4.000,--
IJzerwerk: krooshek in het werk	"	1.500,--
10 m stalen afvoerbuis Ø 400 plaatsen	"	500,--
Timmerwerk: houten ombouw	"	2.000,--
Diversen: open bemaling	"	200,--
afvoer materialen	"	200,--

	f 63.250,--
B.T.W.	" 11.385,--
	<u>f 74.635,--</u>
Onvoorzien, afronding	" 365,--
	<u>f 75.000,--</u>
	=====

Zoals bekend is inmiddels van dit plan afgestapt en is de vijzel van de windwatermolen van een elektrische aandrijving voorzien.

De daarvoor gemaakte kosten bedragen:

Offerte fa. Th. Bremer en Zonen (bijlage I)	f 69.785,--
Minder werk idem (bijlage II)	" 9.894,30
	blijft <u>f 59.890,70</u>
Aansluitkosten E.G.D. (bijlage III)	" 42.244,--
Slopen oude aandrijving	f 800,--
Noodbemaling	f 1.200,--
Installatiekosten	f 8.177,--
Automatische vetsmering	<u>f 2.000,--</u>
	<u>f 12.177,--</u>
Totaal	f 114.311,70.

Uit een en ander kan worden opgemaakt dat het afzien van het oorspronkelijke plan het waterschap Westerkwartier geen besparing heeft opgeleverd, integendeel, dat tot dusver extra kosten zijn gemaakt tot een bedrag van (f 114.311,70 - f 75.000,-- =) f 39.311,70.

Indien de vijzel behalve door electriciteit ook door windkracht moet kunnen worden aangedreven, zal datgene wat als minder werk is aangegeven ten bedrage van f 9.894,20 alsnog moeten worden uitgevoerd. Naast de kosten van de restauratie van de molen kunnen onzes inziens ook de extra kosten van de huidige bemalingsinrichting tot een bedrag van afgerond f 50.000,-- (f 39.311,70 + f 9.894,20) in aanmerking worden genomen voor subsidie in het kader van de wet B.W.O.

Verder delen wij u nog mede, dat de kosten van een nood-stroomvoorziening in de vorm van een dieselnoodaggregaat door het waterschap Westerkwartier op ongeveer f 80.000,-- worden begroot. Hoewel de voor het waterschap blijvende kosten in geval van aanschaffing van een noodaggregaat beduidend geringer zullen zijn geven gecommitteerden uit het hoofdbestuur van voornoemd waterschap om verschillende redenen de voorkeur aan de duurdere oplossing zijnde de aandrijving door een gerestaureerde windmolen.

Gelet op het vorenstaande zullen wij gaarne van u vernemen of u er thans mee kunt instemmen, dat de totale geraamde kosten van f 150.215,-- (restauratie) + f 50.000,-- (extra kosten bemalingsinrichting) = f 200.215,-- voor toepassing van de wet B.W.O. in aanmerking komen.

Gedeputeerde staten
der provincie Groningen:

get. H. J. L. Vonhoff

, voorzitter.

get. B. C. H. Verdoss

, griffier.

PROVINCIAAL BESTUUR VAN GRONINGEN

Telefoon 050-164911
Martinikerkhof 12
9712 JG

Telex adres 53240 gncv nl
Postbus 610
9700 AP

Aan gecommitteerden uit het
hoofdbestuur van het water-
schap Westerkwartier
Postbus 12
9800 AA ZUIDHORN

Nr. 13.052/47/9b, 2e afd.

Bijlage(n): 1

Antwoord op brieven van 28 mei 1982,
nr. 477, en 16 juni 1982,
nr. 536.

Groningen,

Onderwerp: Toepassing wet B.W.O.
t.a.v. de windwatermolen
de "Westerhornerpolder".

Naar aanleiding van uw terzijde aangehaalde brieven doen wij u hierbij toekomen een afschrift van onze brief van heden, nr. 13.052/47/9a, 2e afdeling, aan de hoofdingenieur-directeur van de rijkwaterstaat in de directie Groningen te Groningen, naar de inhoud waarvan wij u korthalve verwijzen.

Wij merken hierbij nog op, dat een door ons gevolgde vaste gedragslijn is dat de provincie 20% van de restauratiekosten van molens, óók die welke vallen onder de Wet Bescherming Waterstaatswerken in Oorlogstijd, voor haar rekening neemt, terwijl de resterende kosten (=5%) voor rekening blijven van de beheerder van de molen.

Gedeputeerde staten
der provincie Groningen:

get. H. J. L. Vonhoff, voorzitter.

, griffier.

get. B. C. H. Verdoes